«БІБЛІОТЕЧНІ ІННОВАЦІЇ ДЛЯ ГРОМАД: СТВОРЮЄМО МАЙБУТНЄ»

Наталія Карплюк,
заступник директора КЗ «Обласна універсальна наукова бібліотека імені Олега Ольжича» Житомирської обласної ради

Саме таку назву мала обласна Школа методиста, яка відбулася 21–23 травня 2019 р. в КЗ «Обласна універсальна наукова бібліотека імені Олега Ольжича» Житомирської обласної ради (ОУНБ ім. Олега Ольжича). Традиційно Школа відчиняє свої двері раз на 2 роки, навесні, і ця була вже п'ятою.

Впровадження в Україні адміністративної реформи наділяє територіальні громади більшими можливостями, ресурсами і правами, дає змогу переходити на прямі відносини з державою у фінансових проблемах, самостійно, за рахунок власних ресурсів, вирішувати питання місцевого значення, в т. ч. у бібліотечній сфері.

Разом з тим децентралізація створює нові виклики і ризики для публічних бібліотек, впливає як на їх внутрішню організацію, так і на порядок надання бібліотечних послуг в умовах об'єднаних територіальних громад (ОТГ), дає можливість модернізувати бібліотеки відповідно до потреб громади, адже мережа бібліотек у населених пунктах сироможних ОТГ має розвиватися так, як вирішить сама громада, бо вони фінансуються коштами з місцевого бюджету. Водночас громада є відповідальною за їх організацію та діяльність.

Саме цим питанням було присвячено спільний захід обласних книгозбірень за участю методистів міських ЦБС, районних бібліотек та опорних бібліотек новостворених ОТГ Житомирщини.

Вітальними словами Школу відкрили: директор Житомирської обласної бібліотеки для юнацтва (ОБЮ) О. Люблянська та заступник директора з інноваційної діяльності ОУНБ ім. Олега Ольжича Н. Карплюк.

Знайомство учасників відбулось у формі інтерактивного практикуму «Основний інструментарій інтерактивних освітніх заходів», який провели заступник директора з наукової роботи Житомирської ОБЮ Т. Павлюк та завідувачка науково-методичного відділу цієї бібліотеки Л. Артеменко. Учасники ознайомилися з інструментами неформального інтерактивного навчання, опанували термінологію інтерактивних заходів, пограли в ігри, виконали вправи. Продовжила тему директор Житомирської ОБЮ О. Люблянська з консультацією «Принципи діяльності та питання організації молодіжних просторів у громадах».

В умовах реформи децентралізації керівники новостворених ОТГ намагаються оптимізувати наявну інфраструктуру, оновити й осучаснити її. Створення молодіжного простору в бібліотеці може стати тим двигуном, що розширить портфель послуг установи, дасть змогу їй залишитися затребуваною та корисною громаді. Учасники ознайомилися з методичними рекомендаціями «Молодіжні простори в бібліотеках», які були підготовлені за ініціативою Молодіжної секції УБА. В розробленні цього документа, разом із бібліотечними фахівцями, брали участь представники Асоціації молодіжних центрів України та громадські активісти, котрі працюють із молоддю. Бібліотекарі дізналися про основні положення рекомендацій, приклади успішної діяльності молодіжних центрів у бібліотеках Житомирської області та України, отримали пакет документів, що стане в пригоді при створенні молодіжного центру на базі наявних установ.

Бібліотекарі також були поінформовані про можливості навчання за Програмою «Молодіжний працівник», яка розпочалась у 2014 р. за підтримки Програми розвитку ООН в Україні та у співпраці з Міністерством молоді та спорту України й Державним інститутом сімейної та молодіжної політики. Навчання за Програмою «Молодіжний працівник» – це унікальна можливість для бібліотекарів, які працюють з молоддю, підвищити свій професійний рівень та набути досвід. Такі навчання сприяють установленню довіри і налагодженню співпраці щодо розроблення та реалізації молодіжної політики в ОТГ.

Проблема поповнення книжкових фондів є надзвичайно актуальною для всіх бібліотек. Тому значний інтерес викликала інформація завідувачки відділу формування фондів ОУНБ ім. Олега Ольжича В. Зубенко «Державна програма "Українська книга" як основне джерело поповнення фондів публічних бібліотек області». Виступ уміщував статистичний аналіз надходжень за програмою за 2018 р. та огляд-візуалізацію книг, які вже стали лауреатами престижних літературних премій (Нобелівська премія, «Книга року ВВС», «Українська книжка року» та ін.)

З метою популяризації сучасних форм роботи, що завдяки творчому підходу і нетрадиційним назвам здатні привертати до себе увагу користувачів бібліотек та залучати нових відвідувачів, завідувачка Інклюзивного читального залу ОУНБ ім. Олега Ольжича Ю. Мельник провела для учасників Школи практичне заняття «Основні етапи створення та впровадження квестів у бібліотечній діяльності». Спочатку вона розповіла про види квестів, теоретичні основи розроблення завдань та локацій, основні функції організаторів і помічників (волонтерів), правила гри та цілі, а потім учасники взяли участь у мініквесті.

Завершився перший день навчання лекцією директора Житомирської обласної бібліотеки для дітей Л. Михальчук «Креативні індустрії в сфері культури: можливості для бібліотек», в якій вона не лише роз-

глянула роль сучасних бібліотек у формуванні нової моделі культури, а й поділилася досвідом участі ОБД у програмах Українського культурного фонду.

Другий день Школи розпочався тренінгом з медіаграмотності. Нині медіаграмотність в Україні актуальна як ніколи, її рівень у більшості українців залишає бажати кращого. На жаль, стосується це і бібліотечних працівників. Передвиборні кампанії показали значний вплив потужних медіахолдингів на звичайного непідготовленого громадянина. Методи цього впливу вдосконалились і вийшли вже далеко за межі телевізійного екрана. Про це говорили на тренінгу «Медіаграмотність: як не стати інформаційною маріонеткою», який є частиною навчального процесу у форматі Школи інформаційної та медійної грамотності, що діє в ОУНБ ім. Олега Ольжича. Сам тренінг схематично поділили на кілька частин: принципи медіаграмотності; види, властивості та джерела інформації; види маніпуляцій; інструменти перевірки інформації тощо. Кожна частина містила як теоретичне підґрунтя, так і практичні завдання. Основний меседж, який необхідно було донести до учасників, був такий: «Світ дуже швидко змінюється, тому треба вміти орієнтуватись у великому потоці інформації та знаходити необхідне; вміти осмислити, впорядкувати та використати (застосувати) отриману інформацію. Саме такий підхід і сприяє формуванню критичного мислення, що є обов'язковою передумовою інформаційної безпеки».

Традиційно під час роботи Школи підсумовують діяльність методичних служб бібліотек області. Не стала винятком і цьогорічна. Завідувач науково-методичного відділу ОУНБ ім. Олега Ольжича О. Костюченко проаналізувала стан подання електронної звітності у своїй доповіді «Робота з ЕСМАЇ: обговорення проблемних питань», дала методичні поради та відповіла на запитання.

Завершував другий день Школи круглий стіл «Місія публічних бібліотек в умовах реформування медичної галузі» за участю директора Житомирського обласного центру громадського здоров'я О. Зарицького, який детально розповів присутнім про впровадження в Україні медичної реформи. Завідувач відділу спеціалізованої медичної літератури ОУНБ ім. Олега Ольжича Т. Жадановська висвітлила актуальні напрями популяризації літератури з медицини та охорони здоров'я, презентувала нову послугу дистанційного інформування для фахівців медичної галузі області. Під час заходу тривало активне обговорення.

У завершальний день Школи методиста відбулося виїзне засідання клубу професійного спілкування «Методист» у Чернахівській ЦРБ. Директор закладу Р. Чорноморець під час екскурсії відділами ознайомила учасників з основними завданнями та досягненнями колективу. Досвід роботи методичної служби бібліотеки висвітлила у слайд-презентації «Робота методиста – це постійний пошук невикористаних резервів» методист книгозбірні Н. Пілілейко. Про краєзнавчу роботу, створення бібліотечно-туристичного маршруту розповіла у своїй презентації «Шляхами рідного краю» методист ЦРБ по роботі з дітьми А. Владимирська.

Надзвичайно цікавим і динамічним був обмін досвідом у форматі «Печа-куча»: «Проектна діяльність – ключ до розвитку бібліотеки» (С. Коржук, методист Коростенської ЦБС), «Інформаційно-бібліотечна діяльність: основні тенденції сьогодення» (І. Григоренко, завідувач методично-бібліографічного відділу Житомирської ЦБС), «Досвід методичної роботи Брусилівської центральної бібліотеки ім. Г. М. Ткаченка» (Т. Червонюк, методист ЦРБ), «М-формація: досвід роботи Бердичівської міської ЦБС» (В. Доробалюк, К. Марчук, фахівці Бердичівської ЦБС), «Бібліотека – територія 3D» (Т. Ковальчук, методист Баранівської бібліотеки для дорослих та дітей), «Медіатехнології в роботі бібліотеки навчального закладу» (В. Шарнопільська, завідувач бібліотеки Житомирського медичного інституту).

Підсумовуючи результати триденного спілкування, учасники Школи відзначали насичену програму, ефективність поєднання теоретичних і практичних сесій, можливість спілкування в неформальній обстановці. Одним із досягнень стало розроблення пропозицій щодо тематики заходів з підвищення кваліфікації бібліотечних працівників області на наступні два роки.